

НОВІ РЕФОРМИ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

У 2017 р. Кабінет Міністрів України затвердив Порядок оптимізації діяльності слідчих ізоляторів, установ виконання покарань та підприємств установ виконання покарань, який визначає механізм консервації (розконсервації), ліквідації, а також зміни виду установи виконання покарань.

Зокрема, у Порядку зазначається, що: 1) рішення про консервацію слідчого ізолятора, установи виконання покарань може бути прийнято у разі коли наповнення слідчого ізолятора, установи виконання покарань становить менш як 50 відсотків лімітного наповнення; 2) слідчий ізолятор, установу виконання покарань може бути розконсервовано (в тому числі із зміною виду установи виконання покарань) у разі коли загальне наповнення слідчого ізолятора, установи виконання покарань становить більш як 80 відсотків лімітного наповнення; 3) рішення про ліквідацію слідчого ізолятора, установи виконання покарань може бути прийнято у зв'язку з непридатністю для подальшого використання або за умови, що відновлення будівель та споруд слідчого ізолятора, установи виконання покарань є неможливим або економічно недоцільним [1].

На виконання цієї постанови уряду Міністерством юстиції України протягом останніх 4 років вже законсервовано 27 установ виконання покарань, а також запланована консервація щонайменше ще 8 установ. Планується також і розпродаж установ виконання покарань, які не використовуються за призначенням, так як на їх утримання витрачається як мінімум 10 млн. грн. бюджетних коштів на рік. Розпочати розпродаж Міністерство юстиції України вирішило з виправних центрів і перший такий проєкт вже стартував – спільно з Фондом державного майна України на продаж виставлено майно державної установи «Ірпінський виправний центр (№ 132)» (смт Коцюбинське Київської обл.) за ціною 220,2 млн.грн., а наступною буде державна установа «Південна виправна колонія № 51» (м. Одеса).

У подальшому ж розпродаж установ виконання покарань за баченням Міністерства юстиції України буде виглядати наступним чином: 1) продаються установи виконання покарань, які не використовуються, але кошти на їх охорону витрачаються; 2) оптимізується мережа існуючих установ виконання покарань, консервуються і продаються ще до десяти поки що функціонуючих установ виконання покарань; 3) обираються міста, у яких слідчі ізолятори будуть виводитися із центральних частин міста у промислову зону або взагалі за межі міста; 4) проєктуються та будуються перші нові та сучасні слідчі ізолятори на околицях чи за межами міст; 5) вводяться в дію нові слідчі ізолятори і продаються існуючі слідчі ізолятори; 6) розпочинається будівництво або реконструкція існуючих установ виконання покарань [2]. Передбачається, що 70% надходжень від продажу буде використовуватися на нове будівництво і реконструкцію старої інфраструктури.

Розпродаж саме виправних центрів Міністерство юстиції України розпочало не випадково. Міністерство розробило законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України щодо розвитку системи пробації, збільшення альтернатив позбавленню волі та створення умов для зниження рецидивної злочинності», який передбачає запровадження нового виду кримінального покарання – пробаційного арешту замість обмеження волі [3]. Тобто, врешті-решт Міністерство юстиції України зрозуміло, що обмеження волі за порядком і умовами виконання нічим не відрізняється від позбавлення волі, а виправні центри за територіальним і організаційним критеріями, наявною інженерно-технічною інфраструктурою нічим не відрізняються від колоній мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, на що ми звертали увагу ще у 2012 р. і пропонували ще тоді змінити зміст покарання у виді обмеження волі [4, с. 153-157].

Тому така пропозиція Міністерства юстиції України є цілком слушною, адже кількість засуджених до обмеження волі в Україні останнім часом постійно зменшується (у 2002 р. до обмеження волі було засуджено 3121 особу, найбільше у 2012 р. – 4640 осіб, у 2019 р. – вже 827 осіб [5, с. 64]). Станом на 06.08.2020 р. у 12 виправних центрах відбували покарання тільки 1382 засуджених і утримувати виправні центри при такій невеликій наповнюваності вкрай неефективно, а пробаційний нагляд якраз і вирішить проблеми з утриманням установ виконання покарань і стане за своєю суттю покаранням, альтернативним позбавленню волі. Бажано б тільки щоб кошти, отримані від продажу виправних центрів, були дійсно направлені на реконструкцію або існуючих виправних колоній, або на побудову нових установ виконання покарань тюремного типу, що більше відповідає міжнародним стандартам поводження із засудженими, а не розпоширилися «в надрах» чергового державного бюджету.

Адже будівництво нової тюрми – досить дороге задоволення. Наприклад, у Латвії у період 2008-2019 рр. із 15 тюрем, які були переобладнані із виправних колоній, що дістались їй після розпаду Радянського Союзу, дві тюрми були об'єднані в одну, а чотири закриті також через зменшення кількості засуджених до позбавлення волі, фізичну зношеність та непомірні витрати на їх утримання. А замість «застарілих» тюрем уряд

Латвії запланував будівництво шести нових тюрем з умовами тримання, які будуть відповідати найкращим європейським стандартам поводження із засудженими. Перша така тюрма на 1200 засуджених та 400 осіб персоналу з обсягом будівництва у 74 млн. євро повинна була запрацювати ще у 2019 р. поблизу міста Лієпая. Проте будівництво тюрми через різні проблеми постійно відкладалося, обсяг її будівництва за новим курсом, проведеному у 2019 р., вже зріс до 113,6 млн. євро і відкриється вона у найкращому випадку тільки у 2023 р. Будівництво ж інших нових тюрем поки що відклали на невизначений строк.

Заслужує на увагу і пропозиція Міністерства юстиції України у згаданому законопроекті щодо скасування і арешту як виду кримінального покарання. Адже арештних домів за 20 років ми так і не побудували, а відбування арешту у камерах слідчих ізоляторів з постійним розширенням прав засуджених до арешту перетворилось з часом на привілейоване короткочасне позбавлення волі [6, с. 231, 232].

Список бібліографічних посилань

1. Про порядок оптимізації діяльності слідчих ізоляторів, установ виконання покарань та підприємств установ виконання покарань : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06.2017 № 396 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-2017-p> (дата звернення: 21.02.2021).

2. Денис Малюська: розпочинаємо великий розпродаж в'язниць // Міністерство юстиції України : офіц. сайт. 06.08.2020. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/denis-malyuska-rozprochinaemo-velikiy-rozprodaj-vyaznits> (дата звернення: 21.02.2021).

4. Денис Малюська бажає, щоб всі засуджені мали план відбування покарання, та розширює застосування застави та пробації // Судебно-юридическая газета : сайт. 18.12.2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/188207-denis-malyuska-bazhaye-schob-vsi-zasudzheni-mali-plan-vidbuvannya-pokarannya-ta-rozshiryaye-zastosuvannya-zastavi-ta-probatsiyi> (дата звернення: 21.02.2021).

5. Лисодєд О. В. Еволюція виконання покарання у виді обмеження волі на пострадянському просторі. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2012. Вип. 23. С. 145–157.

6. В'юнник М. В., Карчевський М. В., Арланова О. Д. Кримінально-правове регулювання в Україні: реалії та перспективи (аналітичні матеріали) / упоряд. Ю. В. Баулін. Харків : Право, 2020. 212 с.

7. Лисодєд О. В. Новий закон уніс нові корективи у правовий статус засуджених (коментар до Закону України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII). *Право і суспільство*. 2017. № 1, ч. 1. С. 229–235.

Одержано 22.02.2021

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ**

ЗЛОЧИННІСТЬ І ПРОТИДІЯ ЇЙ В УМОВАХ СИНГУЛЯРНОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНОЇ ПАМ'ЯТІ
ЧЛЕНА ПРАВЛІННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ, ПРОФЕСОРА
ТЕТЯНИ АНДРІЇВНИ ДЕНИСОВОЇ**

Харків – 2021

УДК 343.9(477)(06)
368

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету
за дорученням Харківського національного університету
внутрішніх справ від 09.03.2021 № 42*

Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності:
368 тенденції та інновації : зб. тез доп. наук.-практ. конф.,
присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації
України, професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків,
16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. Справ,
Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2021. – 464 с.

У збірнику представлено тези наукових доповідей у галузях кримінології, кримінального права, кримінально-виконавчого права, криміналістики та судової експертології, інших наук. Окрема частина збірника репрезентує праці докторантів, аспірантів, здобувачів, студентів і курсантів. У тезах доповідей висвітлено широке коло питань, пов'язаних із протидією злочинності в сучасних умовах соціальної нестабільності.

УДК 343.9(477)(06)

Публікації наведено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій. За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не належать відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>) і на сайті збірника наукових праць «Вісник Кримінологічної асоціації України» (<https://visnikkau.webnode.com.ua>).

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2021
© Кримінологічна асоціація України, 2021